
**A Biblia értelmezése és használata a magyarországi
evangélikus és metodista gyülekezetekben**
*Hallgatói kezdeményezésű empirikus vizsgálat
gyakorlati teológiai és gyülekezetpedagógiai
összefüggésben*

**Interpreting and Using the Bible in Hungarian Lutheran and
Methodist Congregations**

*A Student-Initiated Empirical Study in Practical-Theological
and Congregational-Pedagogical Perspective*

Pángyánszky Ágnes¹ – Gerlai Pál²

Beérkezett/Received: 2026.07.09.

Lektorálva/Reviewed: 2026. 07. 20. / 2026.07.22.

Elfogadva/Accepted: 2026.07.27.

DOI: 10.36007/teofor2026.1.025-044

Abstract: This article presents a student-initiated empirical study conducted at the Lutheran Theological University in Hungary on how members of Lutheran and Methodist congregations read, interpret, and use the Bible in everyday life, ethical reflection, and religious practice. Embedded in

¹ Pángyánszky Ágnes, PhD., Evangélikus Hittudományi Egyetem, Gyakorlati Teológia Tanszék, agnes.pangyanszky@lutheran.hu.

² Gerlai Pál, Drs. Evangélikus Hittudományi Egyetem, pal.gerlai@lutheran.hu.

courses on Congregational Development and Congregational Pedagogy, the project combined research-based teaching with student-led inquiry. Theology students formulated the research questions, designed a 34-item online questionnaire organised around five thematic areas, collected congregational data, and critically interpreted the findings with faculty guidance. The study situates this process within practical theology's inductive, experience-oriented approach and the concept of ordinary theology, viewing congregational members' interpretations as valuable theological knowledge. The survey received 278 responses, predominantly from Lutheran and Methodist participants. The findings indicate strong confidence in biblical authority alongside considerable hermeneutical plurality. Sixty-two per cent regarded the Bible as inspired and without error while allowing symbolic rather than strictly literal interpretation, whereas literalism represented a minority position. Nearly one quarter identified as religious "in their own way," signalling the presence of individualised spirituality within denominational communities. Participation in Bible study groups was uneven, with only about one third attending frequently or regularly, while regular Bible reading generally increased with age. Digital resources nevertheless appear to facilitate younger participants' engagement with Scripture. These results highlight the need for dialogical preaching, small-group learning, renewed forms of communal hermeneutics, and responsible digital pedagogy. Because the online, self-selected sample was non-representative and somewhat youth-skewed, the results identify tendencies rather than permit generalisation. The study concludes that empirical inquiry can connect theological theory with congregational reality while developing students' critical reflection, hermeneutical sensitivity, and ministerial competence.

Keywords: Practical theology, student-initiated research, Bible, Congregational pedagogy, empirical research

1. Bevezetés

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa az Evangélikus Hittudományi Egyetem magyarországi evangélikus és metodista gyülekezetekben végzett hallgatói kutatásának eredményeit, amely a Szentírás olvasásának, értelmezésének és gyakorlati alkalmazásának kérdéseit vizsgálta. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy a gyülekezeti tagok miként viszonyulnak a Bibliához, milyen olvasási és értelmezési szokásokat alakítottak ki, és milyen szerepet tulajdonítanak a Szentírásnak az etikai mérlegelésben és a mindennapi hitgyakorlatban.

Az empirikus vizsgálat abba a szélesebb pedagógiai és gyakorlati teológiai diskurzusba ágyazódik be, amely a gyülekezeti tanulást, a hitbeli reflexiót és a közösségi tanítói szolgálatot nem elszigetelten, hanem egymással kölcsönhatásban szemléli.³ A tanulmány egyben bemutatja, miként szolgálhat egy empirikus kutatás nemcsak adatgyűjtésként, hanem pedagógiai tanulási szituációként is, ahol a hallgatók a saját tanulási folyamatuk aktív résztvevőivé válnak.⁴ Ez a megközelítés a research-based teaching (kutatás-alapú oktatás)⁵ és a student-led inquiry (hallgatói indíttatású kutatás)⁶ modelljébe illeszkedik, erősítve az oktatás és kutatás közötti kooperációt.

³ Weyel, Birgit – Gräb, Wilhelm – Heimbrock, Hans-Günter (eds.): *Praktische Theologie und empirische Religionsforschung*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013.

⁴ Marvell, Alan – Simm, David – Schaaf, Rebecca – Harper, Robert: Students as scholars: Evaluating student-led learning and teaching during fieldwork. In: *Journal of Geography in Higher Education*. 2013. 37. évf. 4. sz. 547–566. DOI: 10.1080/03098265.2013.769091; Nalongo, Ruth B.: The impact of student-led learning: Empowering students to take charge of their education. In: *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*. 2024. 5. évf. 2. sz. 48–50.

⁵ Jenkins, Alan: Research-teaching Linkages: Enhancing Graduate Attributes. The Quality Assurance Agency for Higher Education, 2010.

⁶ Knight, Rachael-Ann – Botting, Nicola: Organising undergraduate research projects: Student-led and academic-led models. In: *Journal of Applied Research in Higher Education*. 2016. 8. évf. 4. sz. 455–468. DOI: 10.1108/JARHE-07-2015-0054.

A kutatás központi kérdéseit az Evangélikus Hittudományi Egyetem 3., 4. és 5. évfolyamos evangélikus és metodista teológus-lelkész szakos hallgatói fogalmazták meg. Első kérdésük arra irányult, hogy mit gondolnak a megszólított gyülekezeti tagok a Biblia olvasásáról, értelmezéséről és gyakorlati alkalmazásáról. A második pedig azt vizsgálta, milyen szerepet tölt be a Szentírás az etikai mérlegelésben és a mindennapi hitgyakorlatban. A kérdőív ennek megfelelően öt tematikus terület köré épült: a személyes kötődésre, a bibliaolvasási szokásokra, az etikai reflexióra, a Biblia életformáló erejére és a hitmegélésre. Mivel jelen tanulmány keretei nem teszik lehetővé mind a harmincnégy kérdés részletes feldolgozását, az elemzés fókuszába a bibliaértelmezés, bibliahasználat és a vallásosság kérdései kerülnek.

Az alábbiakban a kutatás kontextusait és a tematikus egységekhez kapcsolódó eredményeket mutatjuk be.

2. A kutatás pedagógiai szituációjának bemutatása

Az evangélikus és metodista teológus-lelkész szakos hallgatók a küldő, illetve a hozzájuk legközelebb álló gyülekezetek tagjainak körében végezték a kutatást a Biblia értelmezésével és használatának kérdéseivel kapcsolatban. A kutatás tervezése és lebonyolítása a Gyülekezetépítés kurzus keretein belül történt azzal a céllal, hogy az eredmények támogassák és segítsék a hallgatói reflexiókat, és a tanulási folyamatban a teoretikus ismeretek gyülekezeti valóságra való alkalmazása is megvalósuljon. Mivel a téma szorosan kapcsolódik a Gyülekezetpedagógia kurzus tematikájához, a vizsgálat a gyakorlati teológia keretein belül gyülekezetépítési és gyülekezetpedagógiai intradisziplináris kutatásként valósult meg. A gyülekezetépítési komponens a gyakorlati teológiai empirikus kutatási kompetenciáinak elsajátítását, a gyülekezetpedagógiai komponens pedig az elméleti ismeretek és a gyakorlat által felvetett kérdések összehangolását és találkozttatását segítette elő a hallgatókból és az oktatóból álló kutatócsoportban.

A kurzus a hallgatók proaktív részvételére épült, hogy a tanulási célok elméleti és gyakorlati úton egyaránt elérhetővé váljanak.⁷ Ez a bevonódási szituáció megfelel annak a lineáris célkitűzésnek, amely a hallgatók fokozódó aktivizációját tekinti a tanulási folyamatok kulcsának, és jól illeszkedik a hallgatói kezdeményezésű tanítás–tanulás újabb modelljeihez.⁸

A választott megközelítés az oktatói és hallgatói szerepek hagyományos hierarchiáját kutatói partnerséggé alakította: az oktató nem pusztán tudásmegosztó vezetőként, hanem facilitátorként vett részt a kutatás tervezésében és kiértékelésében, miközben a hallgatói részvétel egy doktorandusz hallgató közös szerzői munkájában is megvalósult. „A Biblia az életemben” kutatás ennek a pedagógiai szituációnak a keretében valósult meg: proaktív hallgatói részvétellel és oktatói támogatással.

A hallgatói bevonódás és a kutatás kurzusba ágyazott jellege nemcsak módszertani szempontból volt jelentős, hanem elméleti értelemben is meghatározta a kutatás pozícióját a gyakorlati teológiai empiria tágabb összefüggésrendszerében. A vizsgálat így nem pusztán oktatási projektként, hanem a gyakorlati teológia empirikus fordulataiba illeszkedő kutatásként értelmezhető, amely a teológiai tanulás és a gyülekezeti valóság közötti párbeszédet szolgálta.

⁷ Kolb, David A.: *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. 2. kiadás. Pearson Education, 2015.

⁸ Holen Rasa, Solveig – Gjøtterud, Tor C. – Selsaas, Tove – Helvig, Marit S.: Student-driven teaching and educational action research combined: An approach to teaching development and student empowerment. In: *Educational Action Research*. 2025. 33. évf. 3. sz. 420–437. DOI: 10.1080/09650792.2024.2337213, különösen 420–422; Nalongo, Ruth B.: The impact of student-led learning: Empowering students to take charge of their education. In: *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*. 2024. 5. évf. 2. sz. 48–50, különösen 49.

3. A gyakorlati teológiai kontextus kibontása

A vizsgálat kiindulópontja volt, hogy feltárja: milyen szokások, vélemények és attitűdök jellemzik ma a gyülekezetek tagjainak viszonyát a Bibliához; hogyan olvassák, értelmezik és használják a Szentírást a mindennapi életben és az etikai mérlegelésben. A kutatás különösen arra kereste a választ, hogyan kapcsolódik össze a személyes hitgyakorlat és a közösségi bibliaértelmezés, illetve milyen módon járulhat hozzá a gyülekezeti tanulás fejlesztéséhez egy hallgatói empirikus kutatás?

A gyakorlati teológiai empirikus kutatás célja, hogy az egyházi tapasztalatokat és vallási gyakorlatokat ne csupán elméleti kategóriákon, hanem mérhető, empirikus adatokon keresztül értelmezze.⁹ A gyakorlati teológia e megközelítése a klasszikus deduktív modellt (amely a normatív teológiai elvekből indul ki) induktív, tapasztalat-alapú megközelítéssel egészíti ki, amely a hitből élő emberek tényleges gyakorlataiból (ordinary theology - hétköznapi teológia) indul ki¹⁰, és ezeket reflektálja vissza teológiai értelmezésben. Ez a gyakorlati szemlélet a teológiai megismerést a valóság tényleges folyamataira építi.¹¹ A kutatás ezért nem pusztán teológiai elméletalkotás, hanem empirikus megfigyelés és reflektív interpretáció szoros egysége. A gyakorlati teológia nem redukálható sem pusztán szociológiai adat-

⁹ Weyel, Birgit – Gräb, Wilhelm – Heimbrock, Hans-Günter (eds.): *Praktische Theologie und empirische Religionsforschung*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013; Village, Andrew: *The Bible and Lay People: An Empirical Approach to Ordinary Hermeneutics*. Ashgate, 2007; Ballard, Paul: *The Use of Scripture*. In: Miller-McLemore, Bonnie J. (ed.): *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*. Wiley-Blackwell, 2011, 163–172.

¹⁰ Astley, Jeff: *Exploring Ordinary Theology: Everyday Christian Believing and the Church*. Ashgate, 2013; Fabiny Tibor: *Hogyan segít Luther a gyakorlati bibliaolvasásban?* In: Keresztyén Igazság. Új folyam, 85 (2010/tavaszi), 5–12; Mercer, Joyce Ann: *Teaching the Bible in congregations: A congregational studies pedagogy for contextual education*. In: *Religious Education*. 2005. 100. évf. 3. sz. 280–295. DOI: 10.1080/00344080591001979.

¹¹ Schulz, Claudia: *Empirische Forschung als Praktische Theologie: Theoretische Grundlagen und sachgerechte Anwendung*. 1. kiadás. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013.

gyűjtésre, sem dogmatikai értelmezésre: feladata, hogy hidat képezzen az élettapasztalat, a teológiai reflexió és a gyülekezeti praxis között. Ezek a valóságra alapozott, jelenség-orientált megközelítések képesek biztosítani, hogy ne csak intuíciókra támaszkodjunk, hanem rendszerezett adatokra. Ahogyan Weyel, Gräb és Heimbrock megállapítják: a gyakorlati teológia akkor járja be a maga teljes körét, ha végigmegy a kutatási kérdés felvetésétől a hipotézisek alkotásán át a terepkutatásig és az eredmények kiértékeléséig. Ez az út teszi lehetővé, hogy az intuíció helyébe valóságot tükröző, más szakterületek felé is érthető kutatási eredmények lépjenek.¹²

A teológiai képzés szempontjából ez a megközelítés kiemelkedően fontos, mivel lehetővé teszi, hogy a hallgatók a gyülekezeti valóságot kritikai, ugyanakkor empatikus módon értelmezzék. A terepkutatás során szerzett tapasztalatok révén a hallgatók nemcsak adatokat gyűjtenek, hanem megtanulják olvasni és értelmezni a gyülekezetek életét, és felismerni azokat a mintázatokat, amelyek teológiai jelentést hordoznak.

4. Tapasztalatok a Biblia értelmezésével és használatával kapcsolatban a gyülekezeti gyakorlatban

A gyakorlati teológiai oktatásban a gyülekezetpedagógia nem csupán ismeretátadás, hanem tanulási tér: a hallgatók számára a gyülekezetek olyan valóságos közegként jelennek meg, ahol a hitbeli reflexió, a Biblia értelmezése és az egymástól való tanulás együtt történik. A gyülekezeti közösségekben az igehirdetés, a bibliaóra, a hittanóra és az online tér egyaránt a tanulás és az értelmezés terei.

A Biblia helye és értelmezése az istentiszteleten különösen tanulságos a gyülekezetpedagógia szempontjából. Minden evangélikus templom oltárán ott van a Biblia, amely sokszor díszítőelem, de szimbolikus szerepe mégis erős: az Ige szentségét, tekintélyét és központi helyét jelzi. A legtöbb gyülekezetben az oltáron elhelyezett Biblia nem az

¹² Weyel, Birgit – Gräb, Wilhelm – Heimbrock, Hans-Günter (eds.): *Praktische Theologie und empirische Religionsforschung*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013.

igehirdetés forrása, hanem annak emlékeztetője, hogy az Ige az istentisztelet szívében áll. A lelkészek különböző fordításokat használnak: a legtöbben a Bibliatársulat legfrissebb kiadását, de akadnak, akik elköteleződésük, teológiai irányultságuk szerint a klasszikus Károli-fordítást, vagy Csia Lajos Újszövetség-fordítását részesítik előnyben. Az igehirdetés pedagógiai szempontból is tanulási helyzet: a lelkészek gyakran versről versre haladva magyarázzák a szöveget, máskor pedig összehasonlító értelmezést kínálnak, bemutatva különböző hermeneutikai megközelítéseket. Az értelmezés módja sokszor a gyülekezet felkészültségéhez, bibliaismeretéhez igazodik: egy képzettebb közösségben természetes, hogy a lelkész a szöveg mögötti jelentésekről, kontextusokról és fordítási árnyalatokról is beszél.

A bibliaértelmezés gyülekezeti alkalmakon a közösségi tanulás egyik legfontosabb terepe. Azokban a gyülekezetekben, ahol a tagok személyesebb kapcsolatban állnak a lelkésszel, gyakran az istentisztelet végén is lehetőség van kérdések feltevésére, reflexióra. Egy észak-kelet magyarországi kistelepülés evangélikus gyülekezetében például egy tanári családból származó tag rendszeresen kérdéseket tesz fel az alapigével kapcsolatban, összevetve a hallott igehirdetést az interneten elérhető más magyarázatokkal. Ez a fajta kérdező attitűd a gyülekezeti tanulás jele: az Ige hallgatása itt nem passzív befogadás, hanem értelmező és reflektáló folyamat. Más helyeken a gyülekezeti tagok a Napi Ige, vagy a Mai Ige kiadványai alapján osztják meg gondolataikat, kérdéseiket, gyakran lelkészi látogatások, vagy alkalmak végén. Egy falusi közösségben például egy presbiter, aki személyes tragédián ment keresztül, rendszeresen reflektál az igehirdetés tartalmára, sőt visszajelzést is ad a lelkész felkészültségéről és a prédikáció hatásáról. Mindez arra mutat rá, hogy a gyülekezeti tanulás nem korlátozódik az egyirányú kommunikációra, hanem dialógus, amelyben a lelkész és a hívek kölcsönösen formálják egymás értelmezését.

Különösen értékesek azok a helyzetek, amikor a gyülekezeti életbe olyan művészek is bekapcsolódnak, akik korábban nem voltak egyháztagok. Gyakran személyes élethelyzet, próbatétel vagy veszteség hozza őket közel a közösséghez. Amikor művészi tevékenységüket – például alkotásaikat – a gyülekezet szolgálatába állítják, az is a tanulás

egyik formája: a hit és az esztétikai tapasztalat találkozása, amely új megértési horizontokat nyithat a közösség számára.

A gyülekezeti bibliaórák különösen jelentős szerepet töltenek be a gyülekezeti pedagógiában. Bár általában a gyülekezet kisebb részét szólítják meg, ezek a résztvevők elkötelezett, rendszeres tagjai a közösségnek. A bibliaórákon a lelkész vezetésével történik a szöveg értelmezése, amelyben nagyon különböző háttérű emberek vesznek részt – egyetemi oktatótól a kétkezi munkásig. Az eltérő iskolázottság ellenére a közösségi értelmezés légköre tiszteletteljes, nyitott és tanulásra ösztönző. Az egyik legfontosabb pedagógiai érték ezekben a közösségekben éppen az, hogy a résztvevők a különbözőségeik ellenére közösen gondolkodnak a bibliai szövegekről, és egymás hitének tanúivá válnak.

A hittanórák világa ugyancsak fontos terepe a Biblia értelmezésének.¹³ A gyermekek gyakran olyan kérdéseket tesznek fel a hittanórán, amelyeket másutt nem mernek megfogalmazni. A hittanóra így nem csupán ismeretátadás, hanem bizalmi tér, ahol a transzcendenssel kapcsolatos kérdések, félelmek és kíváncsiságok megfogalmazódhatnak. Gyakori tapasztalat, hogy a gyerekek a démonokról, angyalokról, vagy éppen földönkívüliekről szóló kérdéseken keresztül próbálják értelmezni a világot és a hit valóságát. Az, hogy kérdezni mernek, a tanulás egyik legfontosabb jele, és a lelkész feladata, hogy ezeket a kérdéseket a hit értelmezési keretében kezelje. A hittanórai bibliahasználatban nagy segítséget nyújtanak az ötödik és kilencedik osztályos hittankönyvek, amelyek a korosztály értelmi és hitbeli fejlettségéhez igazodva segítik a Szentírás tanulmányozását. Ezek a tananyagok a gyerekek számára nemcsak a bibliai történetek megismerését, hanem azok értelmezését is elősegítik, ezzel fejlesztve a reflektív hitgyakorlatot.

A digitális technológia és az online tér megjelenése új dimenziókat nyitott a Biblia használatában. Az online Biblia és az online istentisztelet lehetőséget ad a személyesebb és rugalmasabb bibliaolvasásra. A

¹³ Kodácsy-Simon Eszter: Engedjétek kérdezni a gyermekeket! Az egzisztenciális kérdések lehetőséget teremtő ereje a hittanórán. L'Harmattan Kiadó – Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2025.

mobiltelefonos applikációk ma már nemcsak helyettesítik a nyomtatott Bibliát, hanem interaktív tanulási segédeszközként is működnek. Az iskolai hittanórákon a digitális eszközök beemelése különösen hatékony lehet a motiváció növelésében és a hozzáférés biztosításában. Tapasztalat, hogy az applikációk hangos felolvasási funkciója a nehezebben olvasó diákok, vagy a gyengénlátók számára is lehetőséget ad a részvételre. Egy 2023-as amerikai kutatás szerint az online istentiszteletet követők hetvennégy százaléka rendszeresen olvassa a Bibliát, míg a személyesen templomba járók körében ez az arány mindössze harminckét százalék.¹⁴ Ez a különbség arra utal, hogy az online részvétel erősítheti az egyéni bibliaolvasási gyakorlatot. A fiatalabb generáció, különösen az Y generáció tagjai bátrabban használják a mobiltelefonjukat istentiszteleten is: amikor az igehirdetés műalkotásokat, bibliai képeket, vagy fordítási variációkat említ, a hallgatók gyakran rákértesnek ezekre, így az eszköz a tanulás támogatójává válik. Az online Biblia használata tehát nem elidegeníti a hívőt az Igétől, hanem épp ellenkezőleg, megerősíti a személyes értelmezés és részvétel lehetőségét.

5. A kutatás kiválasztott eredményei és értelmezése

A kutatás fő célkitűzése az volt, hogy átfogó képet nyújtson a Biblia szerepéről, értelmezéséről és használatáról a magyarországi evangélikus és metodista gyülekezetek tagjai körében. Jelen fejezet a kérdőív bibliaértelmezéssel, vallásossággal, bibliaóra-látogatással és bibliaolvasási gyakorisággal kapcsolatos adatait mutatja be, különös tekintettel a gyülekezeti tanulás és a teológiai reflexió szempontjaira.

A kérdőív kitöltőinek száma 278 volt. A neme aránya: 39% férfi, 61% nő. Korosztályok megoszlása a mintában: a fiatalok (14–25 év) 24%-ot képviseltek, a 26–45 év közöttiek 26%-ot, a középkorúak (46–65 év) 31%-ot, míg az idősebbek (66–95 év) közel 19%-ot. Ez viszony-

¹⁴ American Bible Society: State of the Bible 2023. American Bible Society, 2023. – digitális kiadvány, elérhető: https://1s712.americanbible.org/state-of-the-bible/stateofthebible/State_of_the_bible-2023.pdf, letöltés dátuma: 2025. október 3.

lag kiegyensúlyozott mintát ad, és különösen meglepő, hogy a fiatalok ennyien kapcsolódtak be – talán azért, mert a hallgatók saját korosztályukban is sokakat megszólítottak.

Felekezeti hovatartozás: a kitöltők 73,4%-a evangélikus, 11,2%-a metodista, 5,4%-a más felekezethez tartozónak vallotta magát. 10% nem adta meg a felekezetét. Ez a sokszínűség lehetőséget adott arra, hogy az evangélikus és metodista tapasztalatokat egymás mellé tegyük.

Ezek az arányok azt mutatják, hogy a mintánk bár nem reprezentatív, mégis széles távlatú képet ad a gyülekezeti élet különböző csoportjairól.

5.1.Hitek és értelmezések a Bibliáról

A bibliaértelmezésre vonatkozó kérdéseket a kutatás az American Bible Society¹⁵ State of the Bible című vizsgálatából adaptálta. A válaszadók öt állítás közül választhattak, amelyek a Biblia tekintélyéhez és értelmezéséhez való viszonyulást tükrözik:

1. A Biblia Isten konkrét igéje, és az egész Bibliát szó szerint kell értelmezni.
2. A Biblia Isten ihletett igéje, és nincs benne hiba, bár néhány mondatát inkább szimbolikusan, mint szó szerint kell értelmezni.
3. A Biblia Isten ihletett igéje, bár vannak benne tényszerű és történelmi hibák.
4. A Bibliát nem Isten ihlette, de elmondja, hogy a Biblia írói hogyan értették Isten működését és tanítását.
5. A Biblia csak egy tanítói írás, amit emberek írtak, és történetek, tanácsok találhatóak benne.

A magyar és az amerikai minta eredményei a következőképpen alakultak:

¹⁵ American Bible Society: State of the Bible 2021. American Bible Society, 2021. – digitális kiadvány, elérhető: https://1s712.americanbible.org/state-of-the-bible/stateofthebible/State_of_the_bible-2021.pdf, letöltés dátuma: 2025. október 3.

Értelmezési kategória	Magyar minta (%)	Amerikai minta (%)
Szó szerinti értelmezés	17	26
Ihletett, hibátlan, de részben szimbolikus	62	29
Ihletett, de vannak benne hibák	14	15
Tanítói/morális írásként való felfogás	7	22
Történeti dokumentum	0	8

A magyar válaszadók körében a Biblia ihletett, de szimbolikus értelmezése dominál. A 62%-os arány arra utal, hogy a gyülekezeti tagok a Szentírást tekintéllyel bíró, ugyanakkor értelmezést igénylő szövegként kezelik. Ez a szemlélet összhangban áll a lutheri hermeneutika alapelveivel, amelyek szerint a Biblia Isten igéje, önmagát magyarázza, és a hit zsinórmértéke.¹⁶

5.2. A vallásosság önmeghatározása

A népszámlálások vallási adatai óta visszatérő kérdés, mit jelent az, hogy valaki „a maga módján vallásos”. A hallgatók ezért beépítették a kérdőívbe a vallásosság önleírására vonatkozó kérdést is: „Hogyan jellemezné ön vallásosságát?”

A válaszadók egynegyede (24,5%) választotta a „magam módján vallásos” opciót. Ez a viszonylag magas arány azt jelzi, hogy az individualizált vallásosság még a felekezeti kötődésűek között is jelen van.

¹⁶ Fabiny Tibor: Hogyan segít Luther a gyakorlati bibliaolvasásban? In: *Keresztyén Igazság. Új folyam*, 85 (2010/tavasz), 5–12.

Ez a tendencia a későmodern spiritualitás egyik alapmintázatára mutat rá, amelyben a hit személyes, reflexív és választásalapú jelenséggént jelenik meg.¹⁷ A gyülekezeti pedagógia számára ez kettős kihívás: (1) Hogyan őrizheti meg a tanítás teológiai integritását, miközben (2) lehetőséget ad a személyes hitkifejezés és az élettörténeti spiritualitás beépítésére a gyülekezeti tanulási folyamatokba. Ezért a gyülekezeti tanulásnak nem pusztán ismeretátadásként, hanem dialogikus térként kell működnie, ahol a hagyomány és az egyéni hit kifejeződése találkozhat. Ilyen tereket képezhetnek a biblicsoportok, kiscsoportos beszélgetések és dialogikus igehirdetések, amelyek lehetőséget adnak az egyéni reflexiók teológiai integrálására.¹⁸

5.3. Bibliaórai részvétel

A bibliahasználat intenzitásának egyik mutatója a bibliaórák látogatása, amely a gyülekezeti tanulás kollektív formáját reprezentálja. A bibliaórai részvétel és a felekezetek kereszttáblás elemzése azt mutatja, hogy mind az evangélikus, mind a metodista válaszadók körében hasonló mintázat figyelhető meg:

- kb. egyharmad soha nem vesz részt bibliaórán,
- egyharmad alkalmanként,
- a maradék egyharmad (elsősorban evangélikusok) gyakran, vagy rendszeresen.

Ez az eloszlás jelzi, hogy a bibliaórai részvétel aránya még a legelkötelezettebb gyülekezeti tagok között sem magas. A katekézis és a gyülekezeti pedagógia szempontjából ez kritikus jelzés: a közösségi igeértelmezés intézményes formái visszaszorulóban vannak.

¹⁷ Bauckham, Richard: *The Bible in the Contemporary World: Hermeneutical Ventures*. Wm. B. Eerdmans, 2015.

¹⁸ Ryken, Leland – Wilhoit, James C.: *Effective Bible Teaching*. 2. kiadás. Baker Academic, 2012.

5.4. *Életkor és bibliaolvasási gyakoriság*

A válaszadók bibliaolvasási gyakoriságának életkori megoszlása a következőképpen alakult:

Életkor	Rendszeres olvasók (%)	Alkalmanként olvasók (%)	Nem olvasók (%)
14–25 év	51	37	12
26–45 év	48	35	16
46–65 év	59	24	17
66–95 év	65	21	14

A fenti adatok alapján a rendszeres bibliaolvasás aránya a korral növekszik, és a legmagasabb értéket az idősebb (66–95 éves) korosztályban éri el (65%). Ezzel szemben a fiatalabb korcsoportokban nagyobb arányban fordul elő az „alkalmanként” olvasás, ami a változó életmódra, a tanulmányi és munkahelyi terhelésre, illetve a digitális médiatér eltérő használatára is utalhat.

A 14–25 éves korosztály sajátos jellemzője, hogy a rendszeres bibliaolvasás mellett náluk a legnagyobb az „alkalmanként” olvasók aránya is, ami a teológushallgatók, valamint az iskolai hittanoktatásban és ifjúsági csoportokban részt vevők aktív bevonódásával magyarázható. A digitális bibliahasználat – különösen a mobilalkalmazások (pl. YouVersion) – elősegíti, hogy a fiatalabb generációk a Szentíráshoz személyesebb, interaktív módon kapcsolódjanak, gyakran napi értesítések, olvasási tervek és közösségi megosztások révén.¹⁹

Az online istentiszteletek és digitális teológiai tartalmak terjedése szintén hozzájárul a bibliahasználati szokások átalakulásához. Az American Bible Society 2023-as felmérése szerint, mint ahogy arra már utaltunk, az online istentiszteleteket rendszeresen követők 74%-a olvassa gyakran a Bibliát, míg a kizárólag személyesen templomba já-

¹⁹ Roncace, Mark – Gray, Patrick (eds.): Teaching the Bible: Practical Strategies for Classroom Instruction. Society of Biblical Literature, 2005.

rók körében ez az arány mindössze 32%.²⁰ Ez az adat arra utal, hogy az online formátum nem csupán a vallásgyakorlás új terepe, hanem a személyes bibliaolvasás egyik ösztönzője is lehet, amely lehetőséget ad a rugalmasságra és a személyre szabott tanulási ritmus kialakítására.

6. Értelmezés, gyülekezetpedagógiai implikációk és következtetések

A tanulmány egyik legfontosabb felismerése, hogy a Biblia tekintélyébe vetett hit továbbra is stabil és meghatározó, ugyanakkor a Szentírás olvasásának és értelmezésének módjai jelentős pluralitást mutatnak. Ez a pluralitás gyakorlati teológia és a gyülekezeti tanulás szempontjából is lényeges kiindulópont.

6.1. A bibliaértelmezés pluralitása és az „ordinary theology” (hétköznapi teológia) jelentősége

Az eredmények szerint a válaszadók többsége a Bibliát ihletettnek, de részben szimbolikusnak tekinti (62%), míg a szó szerinti értelmezés csak kisebbségre jellemző (17%). Ez a mintázat a magyarországi protestáns hagyományok hermeneutikai nyitottságát tükrözi, amely a Szentírás tekintélyét nem a literalizmusban, hanem az Ige élő értelmezésében látja.

Ezek a tapasztalatok megerősítik Astley²¹ Ordinary Theology koncepcióját: a gyülekezeti tagok implicit teológiai tudása – azaz az, ahogyan a Biblia üzenetét saját életük kontextusában értelmezik – valós és értékes teológiai erőforrás. A gyülekezeti pedagógia feladata, hogy ezt a laikus hermeneutikát ne alacsonyabb rendű, „nem szakértői” olvasatként, hanem a hitbeli tanulás autentikus formájaként kezelje. Ez a szemlélet elmozdítja a fókusz az egyirányú tanítói modelltől egy dialogikus tanulási paradigma felé, amelyben a lelkész és a gyülekezet tagjai közösen vesznek részt az értelmezésben.

²⁰ American Bible Society: State of the Bible 2023. American Bible Society, 2023. – digitális kiadvány, elérhető: https://1s712.americanbible.org/state-of-the-bible/stateofthebible/State_of_the_bible-2023.pdf, letöltés dátuma: 2025. október 3.

²¹ Astley, Jeff: Exploring Ordinary Theology: Everyday Christian Believing and the Church. Ashgate, 2013.

6.2. Az individualizált vallásosság és a gyülekezeti tanulás új formái

A „magam módján vallásos” önmeghatározást választó válaszadók aránya (24,5%) a vallási identitás individualizálódásának jele. A felekezeti identitás és az egyéni spiritualitás kettőssége a posztmodern vallásosság egyik kulcsjelensége, amelyre a gyülekezeti pedagógia nem elutasítással, hanem adaptív megértéssel és dialógussal válaszolhat.²²

A gyakorlati teológia feladata, hogy az egyéni hitkifejezéseket a közösségi tanulás szövetébe ágyazza, teret adva a személyes tapasztalatok feldolgozásának és integrálásának. Ennek egyik leghatékonyabb módja a kiscsoportos tanulás, ahol a tagok egymás hitéből is tanulhatnak, megosztva élethelyzeteik és olvasataik gazdagságát. Ezzel párhuzamosan szükség van az igehirdetés dialogikus formáinak fejlesztésére is, ahol a gyülekezet tagjai aktív kérdezőként, reflexív hallgatóként jelenhetnek meg.

6.3. A közösségi hermeneutika és a bibliaórák kihívásai

A bibliaórákon való részvétel alacsony aránya (mindössze a válaszadók egyharmada vesz részt rendszeresen) a gyülekezeti tanítás visszaszorulására figyelmeztet. A jelenség mögött több tényező állhat: a hétköznapi terheltség, a digitális alternatívák térnyerése, valamint az a tendencia, hogy a hívők a hitbeli tanulást egyre inkább individuális, privát formában végzik.²³ A gyülekezetpedagógia számára ez azt a feladatot jelenti, hogy a közösségi tanulási tereket újra kell építeni – a klasszikus bibliaórák helyett (vagy mellett) olyan innovatív formátumokkal, mint:

- tematikus bibliakörök (pl. etikai, művészeti, társadalmi kérdések feldolgozása),
- interaktív bibliodráma-foglalkozások,

²² Bauckham, Richard: *The Bible in the Contemporary World: Hermeneutical Ventures*. Wm. B. Eerdmans, 2015.

²³ Village, Andrew: *The Bible and Lay People: An Empirical Approach to Ordinary Hermeneutics*. Ashgate, 2007.

- „tanuló közösségek” (*learning communities*), amelyekben a reflexió és a tapasztalatmegosztás egyenrangú a szövegmagyarázattal.

6.4. Generációs különbségek és a digitális bibliahasználat

A fiatalabb korosztályok (14–25 év) körében mért magasabb bibliaolvasási arány (51%) visszavezethető a digitális eszközök és az iskolai hittan hatására. Az Y és Z generáció számára a Bibliaolvasás egyre gyakrabban online térben, mobilalkalmazásokon keresztül történik. Ez a jelenség új lehetőségeket nyit a digitális gyülekezeti pedagógia számára. A Biblia-applikációk interaktív, multimodális tanulási környezetet kínálnak, amelyek támogatják a reflektív bibliaolvasást és az egyéni spiritualitás fejlődését.

Ezzel párhuzamosan azonban a digitális tanulás hermeneutikai kockázataira is figyelni kell: a szövegek kontextusvesztése, a fragmentált olvasás és a gyors információfogyasztás veszélyeztetheti a bibliai szöveg mélyebb értelmezését. A teológiai képzés feladata, hogy a hallgatókat – és rajtuk keresztül a gyülekezeteket – megtanítsa a digitális hermeneutika felelős alkalmazására.

7. Összegzés

A „Biblia az életemben” hallgatói kutatás tanulságait a következőkben foglaljuk össze:

1. A kutatás lehetővé tette, hogy összekössük a tapasztalatot és az elméletet. Valós gyülekezeti tapasztalatokra tehetünk szert, és ezekre építve állapíthattuk meg azt, amit Ballard is vall: „A gyakorlati teológiának felelőssége van a teológiai munka és különösen a biblikus tudományok iránt, hogy megvizsgálja, hogyan fogadják és értelmezik a Bibliát az egyházban és a világban.”²⁴ Hallgatói oldalról nézve a kutatás abban

²⁴ Ballard, Paul: The Use of Scripture. In: Miller-McLemore, Bonnie J. (ed.): *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*. Wiley-Blackwell, 2011, 163–172, különösen 170.

is segít, hogy a szolgálatra készülők világosabban és kreatívabban lássák az egyházi kihívásokat. Nemcsak tanulnak a Biblia értelmezéséről, hanem saját tapasztalatokon alapuló képet kapnak arról, hogyan gondolkodnak erről gyülekezeti tagok. Ez a fajta reflexió a lelkészképzés fontos része lehet.

2. A bibliaértelmezés erős identitásképző tényező az evangélikus és a metodista válaszolók körében. A bibliaértelmezési típusok közül a szószerinti értelmezés kisebbségben van, de az ihletett ige, ami hiba nélküli, bár néhány mondatát inkább szimbolikusan, mint szó szerint kell értelmezni – megközelítés a protestáns hitvallásértelmezést visszatükrözi.
3. A hagyományos vallásosság új formáival néznünk szembe. A gyülekezeti tagok körében is fellelhető „maguk módján is vallásosak” megjelenése jelzi, hogy a hitvallásosság ma dialógust és reflexiót igényel. További kutatások érdemes folytatnunk ahhoz, hogy ezt az új jelenséget megértsük és találkoztassuk hagyományainkkal és felekezeti hitvallásosságunkkal.

A „Biblia az életemben” hallgatói kutatás értékes betekintést nyújtott a magyarországi evangélikus és metodista gyülekezetek bibliahasználati és értelmezési gyakorlatába, ugyanakkor a tudományos feldolgozás szempontjából fontos hangsúlyozni módszertani és kontextuális korlátait. A vizsgálat nem reprezentatív mintán alapult, hiszen a válaszadás önkéntes és online formában történt, ami szükségszerűen magában hordozza az önszelekciós torzítás lehetőségét. A gyülekezeti tagok, akik aktívan bekapcsolódtak a kutatásba, vélhetően pozitívabban viszonyulnak a Biblia olvasásához és értelmezéséhez, mint azok, akik távol maradtak. Ebből adódóan az eredmények nem általánosíthatók a teljes felekezeti populációra, hanem inkább tendenciák feltárására alkalmasak.

A minta korosztályi összetétele is sajátos: a fiatalabb (14–25 éves) korosztályok felülreprezentáltsága (24%) a hallgatói kapcsolatháló hatásának tudható be. Ez a körülmény egyrészt előnyös, mert betekin-

tést enged a fiatal generációk bibliahasználatába, másrészt viszont kihívást jelent, mivel a vallásgyakorlás életkori különbségei torzíthatják a teljes mintát.

Az adatfelvétel online jellege további kérdéseket vet fel az elérés és inkluzivitás szempontjából. A digitális kérdőívek kitöltése előnyben részesíti azokat, akik digitális kompetenciával és eszközökkel rendelkeznek, így a kevésbé technológiahasználó, idősebb gyülekezeti tagok részvétele korlátozottabb lehetett.

A „Biblia az életemben” kutatással olyan hallgatói kezdeményezést valósíthattunk meg, amely modellértékű lehet a teológiai képzésben: bemutatja, miként válhat az empirikus kutatás teológiai és pedagógiai formációs folyamattá, amely egyszerre fejleszti a kritikai gondolkodást, a hermeneutikai érzékenységet és a közösségi reflexió képességét. Az így értett gyülekezetpedagógia a tanuló közösséggé válást valószínűsíti: olyan közösséget, amely az Igéből él, az Igét értelmezi, és az Ige által formálódik.

Felhasznált irodalom

American Bible Society: *State of the Bible 2021*. American Bible Society, 2021.
– digitális kiadvány, elérhető: https://1s712.americanbible.org/state-of-the-bible/stateofthebible/State_of_the_bible-2021.pdf, letöltés dátuma: 2025. október 3.

American Bible Society: *State of the Bible 2023*. American Bible Society, 2023.
– digitális kiadvány, elérhető: https://1s712.americanbible.org/state-of-the-bible/stateofthebible/State_of_the_bible-2023.pdf, letöltés dátuma: 2025. október 3.

Astley, Jeff: *Exploring Ordinary Theology: Everyday Christian Believing and the Church*. Ashgate, 2013.

Ballard, Paul: The Use of Scripture. In: Miller-McLemore, Bonnie J. (ed.): *The Wiley Blackwell Companion to Practical Theology*. Wiley-Blackwell, 2011, 163–172.

Bauckham, Richard: *The Bible in the Contemporary World: Hermeneutical Ventures*. Wm. B. Eerdmans, 2015.

Fabiny Tibor: Hogyan segít Luther a gyakorlati bibliaolvasásban? In: *Keresztyén Igazság*. Új folyam, 85 (2010/tavaszi), 5–12.

Holen Rasa, Solveig – Gjøtterud, Tor C. – Selsaas, Tove – Helvig, Marit S.: Student-driven teaching and educational action research combined: An approach to teaching development and student empowerment. In: *Educational Action Research*. 2025. 33. évf. 3. sz. 420–437. DOI: 10.1080/09650792.2024.2337213.

Jenkins, Alan: *Research-teaching Linkages: Enhancing Graduate Attributes*. The Quality Assurance Agency for Higher Education, 2010.

Knight, Rachael-Ann – Botting, Nicola: Organising undergraduate research projects: Student-led and academic-led models. In: *Journal of Applied Research in Higher Education*. 2016. 8. évf. 4. sz. 455–468. DOI: 10.1108/JARHE-07-2015-0054.

Kodácsy-Simon Eszter: *Engedjétek kérdezni a gyermekeket! Az egzisztenciális kérdések lehetőséget teremtő ereje a hittanórán*. L'Harmattan Kiadó – Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2025.

Kolb, David A.: *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. 2. kiadás. Pearson Education, 2015.

Marvell, Alan – Simm, David – Schaaf, Rebecca – Harper, Robert: Students as scholars: Evaluating student-led learning and teaching during fieldwork. In: *Journal of Geography in Higher Education*. 2013. 37. évf. 4. sz. 547–566. DOI: 10.1080/03098265.2013.769091.

Mercer, Joyce Ann: Teaching the Bible in congregations: A congregational studies pedagogy for contextual education. In: *Religious Education*. 2005. 100. évf. 3. sz. 280–295. DOI: 10.1080/00344080591001979.

Nalongo, Ruth B.: The impact of student-led learning: Empowering students to take charge of their education. In: *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences*. 2024. 5. évf. 2. sz. 48–50.

Roncace, Mark – Gray, Patrick (eds.): *Teaching the Bible: Practical Strategies for Classroom Instruction*. Society of Biblical Literature, 2005.

Ryken, Leland – Wilhoit, James C.: *Effective Bible Teaching*. 2. kiadás. Baker Academic, 2012.

Schulz, Claudia: *Empirische Forschung als Praktische Theologie: Theoretische Grundlagen und sachgerechte Anwendung*. 1. kiadás. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013.

Village, Andrew: *The Bible and Lay People: An Empirical Approach to Ordinary Hermeneutics*. Ashgate, 2007.

Weyel, Birgit – Gräb, Wilhelm – Heimbrock, Hans-Günter (eds.): *Praktische Theologie und empirische Religionsforschung*. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2013.